

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/183607,Patrycja-Resel-Dzieci-Widzewa-Tragiczne-losy-czlonkow-Pogotowia-Wojennego-Harcer.html>
27.02.2026, 05:08

Patrycja Resel: „Dzieci Widzewa”. Tragiczne losy członków Pogotowia Wojennego Harcerzy w Łodzi

W czasie działań wojennych we wrześniu 1939 r. szczególnym zaangażowaniem w pracę pogotowia harcerskiego wykazali się chłopcy z 11. Łódzkiej Drużyny Harcerzy im. ks. Jeremiego Wiśniowieckiego, pełniący służbę na terenie dworca Łódź-Widzew.

[Konspiracja Młodzież Wojna obronna 1939 ZHP/Harcerze](#)

03.09.2026

W maju 1939 r. rozkazem Naczelnika Głównej Kwatery ZHP powołane zostało Pogotowie Wojenne Harcerzy. Do zadań jego członków należało współdziałanie z wojskiem w systemie łączności, natomiast w zakresie obrony cywilnej – w systemie obrony przeciwlotniczej.

Bombardowanie dworca Łódź-Widzew

Tuż po wybuchu II wojny światowej, 3 września 1939 r., Edmund Sańda z 11. ŁDH otrzymał rozkaz zorganizowania grupy Pogotowia Wojennego Harcerzy na stacji kolejowej Łódź-Widzew, a następnie objęcia jej dowództwa. Harcerze mieli pełnić służbę w dzień, jak i w nocy, z podziałem na grupy wiekowe. Do współpracy zaangażowali dziewczęta z 5. Łódzkiej Drużyny Harcerek im. Reginy Żółkiewskiej, działającej również w tej samej dzielnicy miasta. Do ich zadań należała opieka nad ewakuowanymi kobietami i dziećmi oraz pomoc żołnierzom, przede wszystkim poprzez przygotowywanie gorących napojów i suchego prowiantu.

W związku z tym, że stacja kolejowa Łódź-Widzew miała istotne znaczenie w sieci kolejowej na terenie Polski, już w pierwszych dniach okupacji stała się obiektem zainteresowania lotnictwa niemieckiego. Szczególnie tragiczny w skutkach był nalot Luftwaffe na dworzec z 4 września 1939 r.

„Stacja przedstawiała straszny widok. Paliły się wokół domy. Wszędzie pełno lei od bomb. Ziemia pokryta była strąconymi gałęziami drzew, liśćmi i kurzem, przybierając jedną szarą barwę”

– pisał w powojennych wspomnieniach Edmund Sańda. W wyniku nalotu rannych zostało wielu cywilów, a wśród nich także harcerze z 11. ŁDH – Czesław Kamiński oraz Zdzisław Lewandowski. Najtragiczniejszy los spotkał osiemnastoletniego Janka Kamińskiego, który w czasie bombardowania dworca pełnił służbę pomocniczą w ramach Pogotowia Wojennego Harcerzy oraz wykonywał zadania łącznika. Chłopiec poniósł śmierć na miejscu, a jego ciało w wyniku eksplozji zostało porozrywane. Według świadków zdarzenia

„leżącego, z sercem na wierzchu i nogą podkurczoną do biegu znalazł ojciec, który włożył mu serce do środka i związał poszarpane zwłoki sznurem”.

Ostatnie pożegnanie bohatera

Już następnego dnia, 5 września 1939 r., odbył się pogrzeb Janka Kamińskiego na cmentarzu rzymskokatolickim pw. św. Anny na Zarzewiu w Łodzi. Żegnała go najbliższa rodzina, harcerze z

drużyny oraz grupa strzelców ze Związku Strzeleckiego. Na skromnych uroczystościach pogrzebowych nie pojawiła się matka chłopca, która załamała się nerwowo po usłyszeniu o śmierci syna. Według powojennych relacji kobieta tuż przed wyjściem Janka na służbę usiłowała zatrzymać go w domu. Ten jednak nie spełnił prośby matki, mówiąc jej w ostatnich słowach:

„To rozkaz, mamó! Muszę go wykonać!”.

Mimo trudnych warunków wojennych starano się chłopca pochować z należnymi honorami. W ostatnią drogę ubrano go w mundur harcerski. Jego trumnę wieziono w czasie kolejnego alarmu przeciwlotniczego na wypożyczonej bryczce. Co jakiś czas, kiedy nadlatywały niemieckie samoloty, żałobnicy musieli się zatrzymywać przy przydrożnych drzewach. Na czele konduktu pogrzebowego niesiono sztandar drużyny, który zarówno w okresie przedwojennym, jak i po zakończeniu okupacji niemieckiej był dla harcerzy symbolem wierności oraz obowiązku względem Ojczyzny. Nad grobem chłopca strzelcy oddali salwę honorową. Obecna na pogrzebie grupa członków Pogotowia Wojennego Harcerzy z 11. ŁDH przyrzekła wówczas pomścić śmierć swojego przyjaciela. Wkrótce harcerze rozpoczęli działalność podziemną w ramach Komendy Chorągwi Łódzkiej Harcerzy Szarych Szeregów (krypt. Ul „Kominy”).

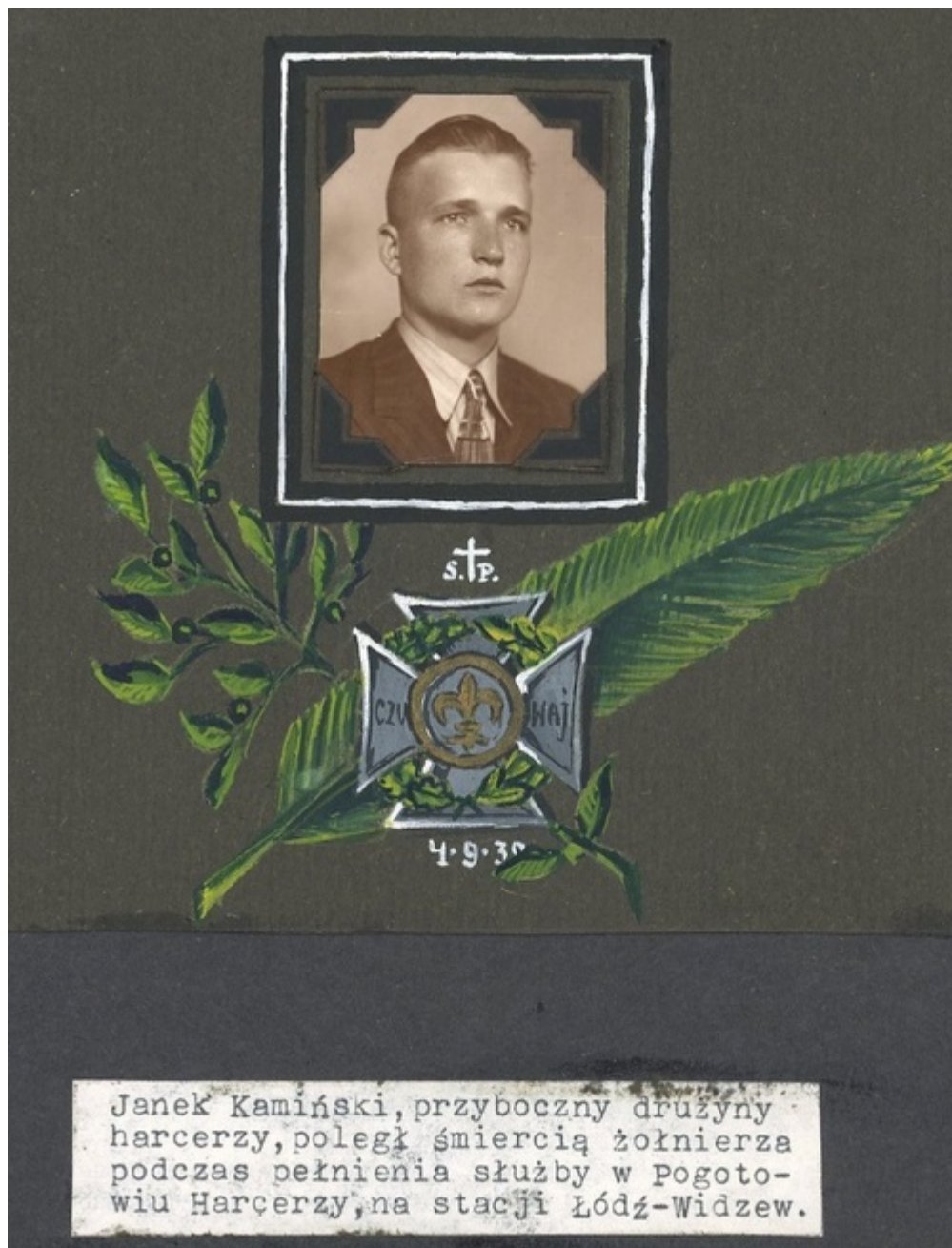
► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Harcerze, II wojna światowa, Konspiracja, Młodzież, Wrzesień 1939

Artykuł

Karta ze zdjęciem Jana Kamińskiego. Fot. ze zbiorów Chorągwi Łódzkiej ZHP